

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ	
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Код і найменування спеціальності	081 Право
Тип і назва освітньої програми	ОПП Правознавство
Курс, семестр	4-й курс, 6-й семестр
Обсяг і форма семестрового контролю з навчальної дисципліни	Кількість кредитів ЄКТС – 4, Загальна кількість годин – 120, із яких: <i>Денна форма здобуття освіти:</i> лекцій – 16 год., практичних занять – 24 год. самостійна робота – 80 год. <i>Заочна форма здобуття освіти:</i> лекцій – 10 год., практичних занять – 10 год. самостійна робота – 100 год. Форма семестрового контролю – залік
Мова(и) викладання	державна
Навчально-науковий інститут кафедра	Навчально-науковий інститут економіки, управління, права та інформаційних технологій Кафедра підприємництва і права
Контактні дані розробника(ів)	Євгенія ЛИПІЙ кандидат юридичних наук, доцент кафедри підприємництва і права. e-mail: yevheniia.lypий@pdau.edu.ua роб. тел. (0532) 56-95-64. сторінка викладача: http://surl.li/mffom
МІСЦЕ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ В ОСВІТНІЙ ПРОГРАМІ	
Статус навчальної дисципліни	Вибіркова фахова навчальна дисципліна
Передумови для вивчення навчальної дисципліни	Перелік навчальних дисциплін, які передують її вивченню відповідно до структурно логічної схеми освітньо-професійної програми: «Українська мова (за професійним спрямуванням)», «Юридична деонтологія», «Теорія держави і права», «Логіка», «Юридична психологія».
Компетентності	Загальні: ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно так і письмово. Спеціальні: СК 12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції. СК 13. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.
Програмні результати навчання	ПРН 6. Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему. ПРН 10. Вільно володіти письмовою та усною державною мовою, правильно вживаючи правничу термінологію. ПРН 11. Володіти базовими навичками риторики. ПРН 12. Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.
РОЛЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНИХ НАВИЧОК (SOFT SKILLS)	
Вивчення навчальної дисципліни забезпечує формування таких соціальних навичок: здатність логічно й системно мислити; креативність; ефективний обмін інформацією між людьми, об'єднаними спільними професійними інтересами (нетворкінг); діяти соціально відповідально та свідомо; діяти на	

основі етичних міркувань (мотивів) тощо.

МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Формування комунікативно компетентного фахівця в галузі права, ознайомлення здобувачів вищої освіти з основами класичної та сучасної юридичної риторики, набуття практичних навичок написання текстів виступів і їх проголошення, удосконалення культури мовлення, організація ефективного спілкування в професійній діяльності.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Риторика як наука, її зміст, система та значення. Особливості юридичної риторики. Історичні етапи розвитку риторики.

Тема 2. Закони риторики.

Тема 3. Публічне мовлення та його специфіка. Види красномовства.

Тема 4. Підготовка до публічного виступу.

Тема 5. Мистецтво спору (полеміки).

Тема 6. Особливості юридичних промов.

Тема 7. Подолання страху перед аудиторією.

Тема 8. Невербальний вплив на аудиторію. Контакт з аудиторією.

Тема 9. Словесна імпровізація, специфіка виголошення різних видів промов.

Тема 10. Розвиток акторської майстерності промовця.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ І ВИКЛАДАННЯ

Навчальна дисципліна передбачає набуття загальних компетентностей та комплексу соціальних навичок (soft skills), притаманних сучасному фахівцю: комунікативні (комунікабельність, виховання потреби систематичного оновлення своїх знань для їх практичного застосування, проведення презентації, робота в команді, зворотний зв'язок); когнітивні та інформаційні (логіка, бажання навчатися, критичне мислення, самоорганізація); креативні (генерація нових ідей та інноваційних рішень); безконфліктність (вміння врегульовувати суперечності між членами команди або зацікавленими сторонами в процесі реалізації проектів); лідерство (розвиток навичок управління командою, мотивації співробітників та прийняття рішень).

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Схема нарахування балів, шкала та критерії оцінювання результатів навчання

Наведені у Додатку до силабусу

ПОЛІТИКА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

- щодо термінів виконання та перекладання

Перекладання видів робіт відбувається відповідно до вимог Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському державному аграрному університеті (<https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproosvitniyproces2025.pdf>) та Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті (<https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproosinyuvannyazdobuvachiv2025.pdf>).

Практичні завдання, завдання із самостійної роботи, які здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-30%). Здобувач вищої освіти може бути недопущеним до семестрового контролю з навчальної дисципліни у разі набрання кількості балів менше ніж межа незадовільного навчання. Кафедра на своєму засіданні приймає рішення про недопущення такого здобувача вищої освіти до семестрового контролю з відповідної навчальної дисципліни та повідомляє про це деканат факультету, шляхом подання витягу з протоколу засідання кафедри. Декан факультету своїм розпорядженням не допускає здобувача вищої освіти до семестрового контролю з відповідної навчальної дисципліни. Здобувач вищої освіти, який був не допущений до семестрового контролю з певної навчальної дисципліни, має підсумкову академічну заборгованість. Перекладання поточного та підсумкового контролю відбуваються за наявності поважних

	<p>причин із дозволу деканату. Повторне проходження контрольного заходу для ліквідації підсумкової академічної заборгованості допускається не більше двох разів із навчальної дисципліни: один раз викладачеві, другий – комісії, яку формує декан факультету за участю викладачів відповідної кафедри. Отримана оцінка у разі другого повторного проходження контрольного заходу є остаточною;</p>
<p>- щодо академічної доброчесності</p>	<p>Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавського державного аграрного університету. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.</p>
<p>- щодо відвідування занять</p>	<p>У відповідності до Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському державному аграрному університеті https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproosvitniyproces2025.pdf відвідування здобувачами вищої освіти всіх видів навчальних занять є обов'язковим. Відмітка про відвідування занять здобувачами здійснюється в журналі обліку аудиторної навчальної роботи викладача. Контроль за відвідуванням здобувачами вищої освіти навчальних занять здійснює декан факультету.</p>
<p>- щодо зарахування результатів неформальної / інформальної освіти</p>	<p>На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті перед опануванням даної освітньої компоненти. Визнання набутих результатів навчання або відмова у їх визнанні. Набуття відповідних результатів навчання можливе після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах, зокрема: Prometheus, Coursera тощо. Особливості неформального / інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.</p>
<p>- щодо оскарження результатів оцінювання</p>	<p>Відповідно до Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproosinyuvannyazdobuvachiv2025.pdf, студенти мають право оскаржувати результати поточного або семестрового контролю, якщо вони не погоджуються з отриманою оцінкою. Після оголошення результатів студент може звернутися до викладача з проханням надати роз'яснення щодо оцінки. Якщо в процесі обговорення не вдається вирішити спірну ситуацію, здобувач освіти має право оскаржити результати контрольних заходів. Підставами для оскарження можуть бути випадки недотримання викладачем встановленої системи оцінювання, зазначеної в робочій програмі навчальної дисципліни, необ'єктивне оцінювання, або наявність конфлікту інтересів, про існування якого студент не був і не міг бути обізнаним до проведення оцінювання. Оскаржити результат можна не пізніше наступного робочого дня після його оголошення.</p>

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні:

1. Костусяк Н. М. Академічна риторика : навч. посіб. Луцьк : Надстир'я, 2021. 126 с.
2. Доній Н. Є. Основи критичного мислення та праворозуміння у судовій практиці : навч. посіб. / Н. Є. Доній, С. О. Ніщима, Е. М. Герасимова ; Акад. Держ. пенітенціар. служби. Чернігів : Академія ДПтС, 2021. 431 с.
3. Шинкарук В. Д. Основи риторики : навч. посіб. / В. Д. Шинкарук, В. М. Теслюк ; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ : Ліра-К, 2021. 319 с.
4. Олійник О. Юридична риторика. Теорія та практика. Навчальний посібник. Київ : Кондор, 2022. 214 с.

Допоміжні:

5. Культура мовлення та риторика : навч. посіб. / Галина Кузнецова [та ін.] ; Глухів. нац. пед. ун-т ім. Олександра Довженка. Глухів : Глухів. НПУ ім. О. Довженка, 2020. 323 с.
6. Куньч З. Й. Риторика : підручник / Зоряна Куньч, Галина Городиловська, Ірина Шмілик ; Нац. ун-т
7. Овчаров М. М. Майстер публічних виступів : практич. кн. з оратор. мистецтва / Микола Овчаров ; з іл. авт. Вид. 2-ге Монохром. вид., доопрац. Київ : Ін-т риторики ім. Д. Кеннеді : Фенікс, 2023. 304 с.
8. Овчиннікова А. П. Риторика як суспільно-культурне явище : курс лекцій. Херсон : ОЛДІ-плюс, 2020. 175 с.
9. Риторика : навч.-метод. посіб. / уклад. Лариса Мафтин ; [відп. ред. С. Романюк] ; Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича : Рута, 2020. 343 с.

Інформаційні ресурси:

10. Верховна Рада України: Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.rada.gov.ua>
11. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
12. Бібліотека юридичної літератури: Офіційний веб-сайт Полтавського державного аграрного університету. URL: <https://www.pdaa.edu.ua/content/biblioteka-yurydychnoyi-literatury>

Реквізити затвердження

Затверджено на засіданні кафедри підприємництва і права
протокол № 19 від 13 січня 2026 року

СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ, ШКАЛА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

для студентів денної форми здобуття освіти

	Види навчальної роботи здобувачів вищої освіти				Разом по темі
	Опитування	Виконання вправ на практичних заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	Підготовка презентації	
Тема 1. Риторика як наука, її зміст, система та значення. Особливості юридичної риторики. Історичні етапи розвитку риторики.	1	4 4	2	16	7
Тема 2. Закони риторики.	1	4	2		7
Тема 3. Публічне мовлення та його специфіка. Види красномовства.	1	4	2		7
Тема 4. Підготовка до публічного виступу.	1	4	2		7
Тема 5. Мистецтво спору (полеміки).	1	4 4	2		6
Тема 6. Особливості юридичних промов.	1	4	2		7
Тема 7. Подолання страху перед аудиторією.	1	4	2		6
Тема 8. Невербальний вплив на аудиторію. Контакт з аудиторією.	1	4	2		7
Тема 9. Словесна імпровізація, специфіка виголошення різних видів промов.	1	4	2		6
Тема 10. Розвиток акторської майстерності промовця.	1	4	2		6
<i>Підготовка презентації</i>					18
Разом	10	48	26	16	100

Назва теми	Види навчальної роботи здобувачів вищої освіти				Разом по темі
	Опитування	Виконання вправ на практичних заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	Написання контрольної роботи	
Тема 1. Риторика як наука, її зміст, система та значення. Особливості юридичної риторики. Історичні етапи розвитку риторики.	2	-	4	30	6
Тема 2. Закони риторики.	2	-	4		6
Тема 3. Публічне мовлення та його специфіка. Види красномовства.	-	4	4		8
Тема 4. Підготовка до публічного виступу.	-	4	4		8
Тема 5. Мистецтво спору (полеміки).	2	-	4		6
Тема 6. Особливості юридичних промов.	-	4	4		8
Тема 7. Подолання страху перед аудиторією.	2	-	4		6
Тема 8. Невербальний вплив на аудиторію. Контакт з аудиторією.	-	4	4		8
Тема 9. Словесна імпровізація, специфіка виголошення різних видів промов.	2	-	4		6
Тема 10. Розвиток акторської майстерності промовця.	-	4	4		8
Написання контрольної роботи	-	-	-		30
Разом	10	20	40	30	100

Форма семестрового контролю знань здобувачів вищої освіти згідно з робочим і навчальним планом – залік.

Форми, шкала та критерії оцінювання результатів навчання при проведенні поточного контролю успішності здобувачів вищої освіти:

Шкала та критерії оцінювання опитування

Денна форма здобуття освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
1	Відповідь правильна, повна або містить змістовну відповідь на поставлене питання. Студент володіє термінологією та належним чином використовує засоби риторики.
0	Відповідь відсутня чи неправильна або не стосується суті питання. Використання загальних фраз без юридичного обґрунтування і засобів риторики.

Заочна форма здобуття освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
1-2	Відповідь правильна, повна або містить змістовну відповідь на поставлене питання. Студент володіє термінологією та належним чином використовує засоби риторики.
0	Відповідь відсутня чи неправильна або не стосується суті питання. Використання загальних фраз без юридичного обґрунтування і засобів риторики.

Шкала та критерії оцінювання виконання вправ на практичних заняттях

Денна та заочна форма здобуття освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
4	відповіді правильні, обґрунтовані, осмислені та характеризують наявність спеціалізованих концептуальних знань на рівні новітніх досягнень, критичне осмислення проблем у навчанні. Відповідь характеризує уміння виявляти та розв'язувати проблему, інтегрувати знання; провадити інноваційну та наукову діяльність та повністю відображає визначений результат навчання за темою
2-3	відповідь правильна, але має певні неточності, недостатньо обґрунтована та осмислена, характеризує уміння застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності та неповноту засвоєння результату навчання
1	відповідь демонструє нечіткі уявлення здобувача про об'єкт вивчення, характеризує застосування знань при виконанні завдань за зразком, але з неточностями
0	відповідь відсутня чи неправильна.

Шкала та критерії оцінювання виконання завдань самостійної роботи

Денна форма здобуття освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
2	відповіді правильні, ґрунтовні та критично осмислені. Здобувач демонструє спеціалізовані концептуальні знання законів риторики. Робота характеризується вмінням самостійно виявляти правові проблеми, інтегрувати теоретичні знання з практикою використання засобів риторики та повністю відображає програмний результат навчання за темою.
1	відповідь правильна по суті, але містить певні неточності у формулюваннях або посиланнях на джерела. Завдання виконано осмислено, здобувач вмів застосовувати знання з риторики у практичних ситуаціях, проте обґрунтування є недостатньо повним або містить незначні логічні огріхи.
0,5	відповідь демонструє лише фрагментарні уявлення про об'єкт (окремі статті конвенцій або назви органів). Здобувач здатний відтворювати знання лише за зразком, допускаючи суттєві неточності з ритань використання засобів риторики. Самостійний аналіз замінено простим копіюванням тексту джерела.
0	завдання самостійної роботи не виконане, робота не подана у визначений строк або відповіді є неправильними.

Заочна форма здобуття освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
4	відповіді правильні, ґрунтовні та критично осмислені. Здобувач демонструє спеціалізовані концептуальні знання законів риторики. Робота характеризується вмінням самостійно виявляти правові проблеми, інтегрувати теоретичні знання з практикою використання засобів риторики та повністю відображає програмний результат навчання за темою.
2-3	відповідь правильна по суті, але містить певні неточності у формулюваннях або посиланнях на джерела. Завдання виконано осмислено, здобувач вмів застосовувати знання з риторики у практичних ситуаціях, проте обґрунтування є недостатньо повним або містить незначні логічні огріхи.
1	відповідь демонструє лише фрагментарні уявлення про об'єкт (окремі статті конвенцій або назви органів). Здобувач здатний відтворювати знання лише за зразком, допускаючи суттєві неточності з ритань використання засобів риторики. Самостійний аналіз замінено простим копіюванням тексту джерела.
0	завдання самостійної роботи не виконане, робота не подана у визначений строк або відповіді є неправильними.

Шкала та критерії оцінювання підготовки презентації

Денна форма здобуття освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
10-16	зміст презентації відповідає темі та результату навчання; наявність творчого підходу складання презентації; якісно підготовлена практична розробка, дотримані всі вимоги щодо технічного й естетичного оформлення роботи і орфографічних вимог, наявності електронного (на носієві) матеріалу презентації.
3-9	наявність незначних недоліків у відповідності теми презентації заявленому результату навчання, виконанні презентації та її оформленні.
0-2	наявність суттєвих недоліків або ж повна невідповідність теми презентації результату навчання, вимогам щодо обсягу, оформлення та викладу змісту презентації.

Шкала та критерії оцінювання контрольної роботи

Заочна форма здобуття освіти

Вид завдання	Кількість балів	Критерії оцінювання
Теоретичне	1-7 балів	Свідоме і повне відтворення матеріалу з деякими неточностями у другорядному матеріалі; виклад матеріалу достатньо обґрунтований, проте дещо порушено послідовність викладу та не повністю розкритий результат навчання.
	8-12 балів	Виклад матеріалу глибоко обґрунтований, логічний, переконливий. Відповідь містить приклади, що свідчить про творче застосування матеріалу. Відповідь на теоретичні питання стилістично та граматично правильна, показує на відмінні знання та вміння, повністю демонструє засвоєний результат навчання
Максимальна кількість балів	12 балів	
Професійно-орієнтоване	1-9 балів	Кількісна обробка результатів виконана правильно, проте містить деякі технічні помилки та неточності. Розв'язок практичного завдання зведений лише до кінцевої відповіді без наведення послідовності обґрунтувань
	10-18 балів	Зроблено інтерпретацію результатів, яка містить узагальнену характеристику досліджуваного явища, описуються можливі причини такого результату, зазначаються типологічні особливості. Рекомендації конкретизовані відносно одержаних результатів. Завдання виконано стилістично та граматично правильно з використанням професійних термінів
Максимальна кількість балів	18 балів	
Всього	30 балів	